บทที่ 4

สภาพการผลิต ต้นทุน ผลตอบแทน และค่าขนส่งผักอินทรีย์ในพื้นที่ศึกษา

4.1 สภาพทั่วไปทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา

จังหวัดเชียงใหม่ครอบคลุมพื้นที่ประมาณสองหมื่นกว่าตารางกิโลเมตร หรือ 12.56 ล้านไร่ โดยมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่ราบเชิงเขา เป็นพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 8.90 ล้านไร่ มีพื้นที่เกษตรครอบคลุม 1.33 ล้านไร่หรือประมาณร้อยละ 10.6 ของพื้นที่ทั้งหมด (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2545) พื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่นั้นเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำการเกษตร ที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ มีอุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชเมืองร้อนและเมืองหนาว และมีระบบชลประทานที่สมบูรณ์จังหวัดหนึ่งในภาคเหนือ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง ไม้ผล เช่น ลิ้นจี่ ลำไย ส้ม มะม่วง และพืชผัก เช่น กระเทียม หอมแดง หอมหัวใหญ่ มันฝรั่ง พริก มะเขือเทศ ฯลฯ ซึ่งผลผลิตทางการเกษตรเหล่านี้จะกระจายอยู่ในแต่ละอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ โดยการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์จาก 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่แตง อำเภอสันทราย และอำเภอแม่ออน โดยสภาพทั่วไปทางกายภาพของแต่ละอำเภอมีดังนี้

4.1.1 อำเภอแม่แตง

อำเภอแม่แตง ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดเชียงใหม่ บนถนนทางหลวงหมายเลข 107 ผ่านอำเภอแม่ริม ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ 40 กิโลเมตร จัดเป็นอำเภอชั้น 2 ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย อำเภอมีพื้นที่ทั้งหมด 1,362.784 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง ภูเขา และป่าไม้ ประมาณ 70% เป็นป่าสงวนแห่งชาติ เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและอุทยานแห่งชาติ และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญ 3 สาย ได้แก่ แม่น้ำปิง แม่น้ำแตง และแม่งัด แบ่งการปกครองออกเป็น 13 ตำบล 120 หมู่บ้าน เป็นเขตเทศบาล 2 เทศบาล มีประชากร 83,038 คน แยกเป็นชาย 40,985 คน และหญิง 41,053 คน

สภาพเศรษฐกิจของอำเภอแม่แตง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม 75 % รองลงมาคืออาชีพค้าขาย อาชีพอุตสาหกรรม และอาชีพรับจ้างและอื่นๆ 10% 4% และ 11% ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 92,477 ไร่ แยกเป็นพื้นที่ปลูกพืชต่างๆ ได้แก่ พื้นที่ทำนา ทำไร่ ปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น ปลูกพืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ และพื้นที่อื่นๆ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอแม่แตง ได้แก่ ข้าวนาปี ถั่วเหลือง ยาสูบ ลำไย ลิ้นจี่ กระเทียม มันฝรั่ง ชา กาแฟ และพืชผักต่างๆ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของอำเภอแม่แตง

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอเชียงดาว
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอแม่ริม และอำเภอสันทราย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอพร้าว และอำเภอสันทราย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอสะเมิง และอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.1.2 อำเภอสันทราย

อำเภอสันทราย เป็นอำเภอหนึ่งที่มีความเจริญโตอย่างรวดเร็ว เป็นอำเภอที่รองรับความเจริญจากนครเชียงใหม่ ปัจจุบันอำเภอสันทรายมีสถานะอำเภอขนาดใหญ่ ในแง่ของจำนวนประชากรที่มากที่สุดเป็นอันดับ 3 ของจังหวัดเชียงใหม่ รองจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ และอำเภอฝาง ตามลำดับ สถานประกอบการที่มีมากรองจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ การขยายตัวของชุมชนเมืองแม่โจ้ ทำให้อำเภอสันทราย มีความพร้อมทุกๆ ด้าน ทั้งสถานศึกษา สถานประกอบการ บ้านจัดสรร จากการเติบโตอย่างต่อเนื่อง อำเภอสันทรายถูกกำหนดบทบาทให้เป็นอำเภอที่รองรับในด้านแหล่งที่อยู่อาศัยที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ แบ่งการปกครองออกเป็น 12 ตำบล 125 หมู่บ้าน และเทศบาล 12 แห่ง มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 114,223 คน แบ่งออกเป็นชาย 51,865 คน และหญิง 62,358 คน

อำเภอสันทรายมีพื้นที่ทั้งหมด 212,410.92 ไร่ จำแนกการใช้ที่ดินออกได้ 5 ประเภท ได้แก่ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่แหล่งน้ำ พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อื่นๆ ประชากรของอำเภอสันทรายส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร คือ ทำนา ทำสวน ทำไร่ โดยมีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 76,171.88 ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นที่ทำนาประมาณ 33,255.85 ไร่ นอกนั้นเป็นพื้นที่ทำพืชไร่/ไม้ผล มีพืชผักที่ทำการเพาะปลูกส่วนมาก ได้แก่ มันฝรั่ง ลำไย ลิ้นจี่ มะม่วง กะหล่ำปลี ผักกาดขาว ถั่วลันเตา และแตงกวา

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของอำเภอสันทราย

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอแม่แตง
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสันกำแพง และอำเภอเมืองเชียงใหม่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอดอยสะเก็ด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอเมืองเชียงใหม่และอำเภอแม่ริม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4.1.3 อำเภอแม่ออน

อำเภอแม่ออน เป็นอำเภอขนาดเล็กในจังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่มีทั้งภูเขาและที่ราบสำหรับทำเกษตรกรรม นับเป็นพื้นที่รอบนอกสุดของเมืองเชียงใหม่ ท้องที่อำเภอแม่ออนเดิมเป็นส่วนหนึ่งของ

อำเภอสันกำแพง ทางราชการได้แบ่งพื้นที่การปกครองออกมาตั้งเป็นกิ่งอำเภอแม่ออน ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2537 โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2537 และเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นอำเภอแม่ออน โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2550 แบ่งการปกครองออกเป็น 6 ตำบล 49 หมู่บ้าน และ อบต. 6 แห่ง มีประชากรทั้งสิ้นรวม 21,363 คน เป็นชาย 10,756 คน และหญิง 10,607 คน

อำเภอแม่ออน มีพื้นที่ทั้งหมด 295,490.44 ไร่ จำแนกการใช้ที่ดินออกได้ 5 ประเภท ได้แก่ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่แหล่งน้ำ พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อื่นๆ ประชากรส่วนใหญ่ประกาอบอาชีพทางการเกษตร คือ ทำนา ทำสวน ทำไร่ มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 36,910.94 ไร่ เป็นพื้นที่ทำนาประมาณ 12,758.88 ไร่ พืชไร่/ไม้ผล และพืชผักที่ทำการเพาะปลูกส่วนมาก ได้แก่ ข้าวจ้าว ข้าวเหนียว ข้าวโพดฝักอ่อน ชา กาแฟ

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของอำเภอแม่ออน

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอดอยสะเก็ด และอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอเมืองปาน อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง อำเภอแม่ทา อำเภอเมืองลำพูน และอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอสันกำแพงและอำเภอดอยสะเก็ด

4.2 ข้อมูลด้านครัวเรือนและแรงงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์

ข้อมูลของเกษตรกรในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ใน 3 อำเภอ คือ อำเภอแม่แตง อำเภอสันทราย และอำเภอแม่ออน ทั้งสิ้น 80 ราย โดยแบ่งเกษตรกรในกลุ่มตัวอย่างในอำเภอแม่แตง 23 ราย อำเภอสันทราย 18 ราย และอำเภอแม่ออน 39 ราย โดยเป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของครัวเรือน ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและแรงงานทางการเกษตรของเกษตรกร รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ ทั้งด้านการรับข้อมูลข่าวสารและความรู้ต่างๆ การได้รับการอบรม รวมถึงรูปแบบกิจกรรมการผลิตและจำหน่ายผลผลิต ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

4.2.1 ลักษณะทั่วไปของครัวเรือน

จากการสำรวจ สถานภาพของเกษตรกรผู้ทำเกษตรอินทรีย์ โดยอำเภอแม่แตงผู้ให้สัมภาษณ์ มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 43.48 และมีสถานภาพของภรรยา ร้อยละ 56.52 ส่วนอำเภอสันทราย พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 66.67 และมี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สถานภาพเป็นภรรยา ร้อยละ 33.33 ส่วนอำเภอแม่ออน ผู้ให้สัมภาษณ์มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครัวเรือนและมีสถานภาพเป็นภรรยาเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 39.90 และมีสถานภาพเป็นบุตร ร้อยละ 28.21 ส่วนอายุของหัวหน้าครัวเรือนนั้น เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างของอำเภอแม่แตงมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 47.57 ปี อำเภอสันทรายและอำเภอแม่ออน มีอายุเฉลี่ยที่ 46.50 ปี และ 50.62 ปี ตามลำดับ โดยเมื่อคิดเป็นช่วงอายุแล้ว พบว่า เกษตรกรอำเภอแม่แตงและอำเภอแม่ออน มีอายุช่วง 51 – 60 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.43 และร้อยละ 38.46 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรอำเภอสันทราย มีอายุช่วง 41 – 50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 ทางด้านการศึกษา พบว่าเกษตรกรทั้ง 3 อำเภอ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในช่วง 4 – 6 ปี (ประถมศึกษาตอนต้น) คิดเป็นร้อยละ 69.57 61.11 และ 79.49 ตามลำดับ

ในส่วนของครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรอำเภอแม่แตง ส่วนใหญ่มีสมาชิก 3 คน คิดเป็นร้อยละ 39.13 เกษตรกรอำเภอสันทราย มีสมาชิกเฉลี่ย 3 คน คิดเป็นร้อยละ 38.89 และอำเภอแม่ออน มีสมาชิก 4 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.89 ด้านแรงงาน แบ่งออกเป็นแรงงานครัวเรือนในภาคการเกษตรแบบเต็มเวลา และแรงงานครัวเรือนนอกภาคเกษตรแบบบางเวลา โดยอำเภอแม่แตงมีแรงงานครัวเรือนในภาคการเกษตรแบบเต็มเวลา เป็นชาย 1.30 คน เป็นหญิง 0.96 คน และแรงงานครัวเรือนนอกภาคการเกษตรแบบบางเวลา เป็นชาย 0.61 คน เป็นหญิง 0.61 คน ส่วนอำเภอสันทราย มีแรงงานครัวเรือนในภาคการเกษตรแบบเต็มเวลา เป็นชาย 1.28 คน เป็นหญิง 1.11 คน และแรงงานครัวเรือนนอกภาคการเกษตรแบบบางเวลา เป็นชาย 0.39 คนเป็นหญิง 0.56 คน และอำเภอแม่ออน มีแรงงานครัวเรือนในภาคการเกษตรแบบเต็มเวลา เป็นชาย 1.26 คน เป็นหญิง 1.03 คน และแรงงานครัวเรือนนอกภาคการเกษตรแบบบางเวลา เป็นชาย 0.77 คน เป็นหญิง 0.85 คน (ตารางที่ 4.1)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.1 ลักษณะทั่วไปของครัวเรือน

รายการ	แม่แตง	สันทราย	แม่ออน
สถานภาพ (คน)			
หัวหน้าครัวเรือน	10 (43.48)	12 (66.67)	14 (39.90)
ภรรยา	13 (56.52)	6 (33.33)	14 (39.90)
บุตร	-	-	11 (28.21)
อายุของหัวหน้าครัวเรือน (ปี)			
อายุเฉลี่ย	47.57	46.50	50.62
น้อยกว่า 30 ปี	5 (21.74)	-	1 (2.56)
31 – 40 ปี	3 (13.04)	3 (16.67)	5 (12.82)
41 – 50 ปี	4 (17.39)	9 (50.00)	13 (33.33)
51 – 60 ปี	7 (30.43)	6 (33.33)	15 (38.46)
มากกว่า 61 ปี ขึ้นไป	4 (17.39)	-	5 (12.82)
ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (ปี)			
น้อยกว่า 4 ปี	1 (4.35)	2 (11.11)	1 (2.56)
4 – 6 ปี	16 (69.57)	11 (61.11)	31 (79.49)
7- 9 ปี	2 (8.70)	2 (11.11)	2 (5.13)
10 - 12 ปี	3 (13.04)	3 (16.67)	3 (7.69)
มากกว่า 12 ปี ขึ้นไป	1 (4.35)	-	2 (5.13)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)			
2 คน	4 (17.39)	4 (22.22)	3 (7.69)
3 คน	9 (39.13)	7 (38.89)	11 (28.21)
4 คน	6 (26.09)	4 (22.22)	14 (35.89)
5 คน ขึ้นไป	4 (17.39)	3 (16.67)	11 (28.21)
จำนวนแรงงานครัวเรือนในภาคการเกษตรแบบเต็มเวลา (คน)			
ชาย	1.30	1.28	1.26
หญิง	0.96	1.11	1.03
จำนวนแรงงานครัวเรือนนอกภาคการเกษตรแบบบางเวลา (คน)			
ชาย	0.61	0.39	0.77
หญิง	0.61	0.56	0.85

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ ใน ( ) คือร้อยละของครัวเรือนเกษตรกร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4.2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์

สำหรับการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านมา เกษตรกรอำเภอแม่แตงส่วนใหญ่ทำเกษตรอินทรีย์ในช่วงน้อยกว่า 10 ปี และช่วง 11 – 20 ปี เท่าๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 34.78 ส่วนเกษตรกรอำเภอสันทราย และอำเภอแม่ออน ต่างทำเกษตรอินทรีย์ในช่วง 11 – 20 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.33 และ 56.41 ตามลำดับ ทางด้านกิจกรรมการเกษตรก่อนที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจะทำเกษตรอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรของอำเภอแม่แตงมีอาชีพทำสานและทำไร่ ร้อยละ 95.65 เช่นเดียวกับเกษตรกรอำเภอสันทรายทั้งหมดที่ทำอาชีพทำสวนและทำไร่ ส่วนเกษตรกรอำเภอแม่ออน ส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนมาก่อน คิดเป็นร้อยละ 76.92 ส่วนเหตุผลสำคัญที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเลือกทำเกษตรอินทรีย์ โดยเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในอำเภอแม่แตง ส่วนใหญ่เลือกทำเกษตรอินทรีย์เพราะมีหน่วยงานเข้ามาแนะนำ ร้อยละ 39.13 และเกษตรกรในอำเภอสันทราย เลือกทำเกษตรอินทรีย์เพราะมีปัญหาสุขภาพ มีหน่วยงานเข้ามาแนะนำ และมีความต้องการทำเกษตรอินทรีย์อยู่แล้วร้อยละ 33.33 เท่าๆ กัน ทางด้านเกษตรกรอำเภอแม่ออนเลือกทำเกษตรอินทรีย์เพราะปัญหาสุขภาพ ร้อยละ 53.85 ส่วนการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในอำเภอแม่แตงและอำเภอแม่ออนไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 60.87 และ 74.36 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างอำเภอสันทรายส่วนใหญ่เคยเข้ารับการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 72.22 ทางด้านการได้รับการส่งเสริมการทำเกษตรจากหน่วยงานต่างๆ นั้น พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างของอำเภอแม่แตงส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการส่งเสริมการทำการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 43.48 ส่วนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างของอำเภอสันทรายและอำเภอแม่ออนส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมการทำการเกษตรจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ เกษตรอำเภอ โครงการอาหารปลอดภัย และ NGOs คิดเป็นร้อยละ 55.56 และ 43.59 ตามลำดับ ส่วนการได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างของอำเภอแม่แตง และอำเภอสันทรายส่วนใหญ่ได้รับความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์จากเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 65.22 และ 55.56 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างของอำเภอแม่ออน ส่วนใหญ่ได้รับความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์เกษตรอินทรีย์จากแหล่งอื่นๆ คือ เจ้าหน้าที่โครงการอาหารปลอดภัย และ NGOs คิดเป็นร้อยละ 46.15 (ตารางที่ 4.2)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์

รายการ	แม่แตง	สันทราย	แม่ออน
ระยะเวลาในการทำเกษตรอินทรีย์ (ปี)			
น้อยกว่า 10 ปี	8 (34.78)	2 (11.11)	8 (20.51)
11 – 20 ปี	8 (34.78)	15 (83.33)	22 (56.41)
21 ปี ขึ้นไป	7 (30.44)	1 (5.56)	9 (23.08)
กิจกรรมทางการเกษตรที่ทำมาก่อนการเกษตรอินทรีย์ (คน)			
ทำนา	7 (30.43)	11 (61.11)	22 (56.41)
ทำสวน	22 (95.65)	18 (100)	30 (76.92)
ทำไร่	22 (95.65)	18 (100)	29 (74.36)
เลี้ยงสัตว์	9 (39.13)	15 (83.11)	6 (15.38)
อื่นๆ	-	-	9 (23.08)
เหตุผลสำคัญในการเลือกทำเกษตรอินทรีย์ (คน)			
ปัญหาสุขภาพ	7 (30.43)	6 (33.33)	21 (53.85)
ทำตามเพื่อนบ้าน	2 (8.70)	-	9 (23.08)
ทุนซื้อปัจจัยการผลิต	-	-	1 (2.56)
หน่วยงานเข้ามาแนะนำ	9 (39.13)	6 (33.33)	6 (15.38)
อื่นๆ	5 (21.74)	6 (33.33)	2 (5.13)
การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ (คน)			
ไม่เคย	14 (60.87)	5 (27.78)	29 (74.36)
เคย	9 (39.13)	13 (72.22)	10 (25.64)
การส่งเสริมการทำเกษตรจากหน่วยงานต่างๆ (คน)			
ไม่เคย	10 (43.48)	8 (44.44)	9 (23.08)
สหกรณ์การเกษตร	5 (21.74)	-	13 (33.33)
อื่นๆ	8 (34.78)	10 (55.56)	17 (43.59)
แหล่งรับข้อมูลความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ (คน)			
วิทยุ	-	-	7 (17.95)
โทรทัศน์	1 (4.35)	-	-
วารสารการเกษตร	1 (4.35)	3 (16.67)	4 (10.26)
เพื่อนบ้าน	15 (65.22)	10 (55.56)	14 (35.90)
เจ้าหน้าที่จากอำเภอ	8 (34.78)	7 (38.89)	-
อื่นๆ	6 (26.09)	1(5.56)	18 (46.15)

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ ใน ( ) คือร้อยละของครัวเรือนเกษตรกร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4.2.3 รูปแบบการผลิตและการจำหน่าย และปัญหาการผลิต การจำหน่าย

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรเกี่ยวกับรูปแบบของการผลิตผักอินทรีย์ พบว่ามีเพียงอำเภอแม่แตงที่มีรูปแบบการผลิตอินทรีย์แบบเป็นผู้ผลิตรายเดียว คือร้อยละ 26.09 และรูปแบบของผู้ผลิตในรูปแบบกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 73.91 ส่วนอำเภอสันทรายและอำเภอแม่ออน มีรูปแบบการผลิตผักอินทรีย์แบบผู้ผลิตรายเดียวทั้งหมด ส่วนการรวมกลุ่มเกษตรอินทรีย์ในชุมชนนั้น พบว่าทั้ง 3 อำเภอ คือ อำเภอแม่แตง อำเภอสันทราย และอำเภอแม่ออน มีการรวมกลุ่มเกษตรอินทรีย์ในชุมชนทั้งหมด ทางด้านของลักษณะการรวมกลุ่มในชุมชนนั้น จะมีการรวมกลุ่ม 2 ลักษณะคือ การรวมกลุ่มแบบผู้ผลิต คือ การรวมกลุ่มเฉพาะผู้ผลิตผักอินทรีย์หรือผู้ผลิตพืชต่างๆ และการรวมกลุ่มแบบผู้ผลิตและผู้จำหน่ายร่วมกัน คือ เป็นกลุ่มเกษตรกรที่เป็นทั้งผู้ผลิตและผู้จำหน่ายในคราวเดียวกัน พบว่า เกษตรกรอำเภอแม่แตง และอำเภอสันทรายมีการรวมกลุ่มแบบผู้ผลิตมากที่สุดคือ ร้อยละ 86.96 และ 61.11 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรอำเภอแม่ออนมีการรวมกลุ่มแบบผู้ผลิตและผู้จำหน่ายร่วมกันทั้งหมด ส่วนลักษณะการขายผลผลิตนั้น มีลักษณะการขายผลผลิตด้วยตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะที่เกษตรกรผู้ผลิตนำผลผลิตมาขายเอง และการขายผลผลิตแบบรวมกลุ่ม คือเกษตรกรที่นำผลผลิตที่ได้มาขายด้วยการรวมกลุ่มสมาชิกของกลุ่มนั้นๆ มาจำหน่าย ซึ่งพบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรจากอำเภอแม่แตงและอำเภอแม่ออน มีลักษณะการขายผลผลิตด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 86.96 และ 69.23 ตามลำดับ ส่วนอำเภอสันทราย ส่วนใหญ่เกษตรกรขายผลผลิตในลักษณะของการรวมกลุ่ม ทางด้านเหตุผลที่เกษตรกรเลือกขายผลผลิตด้วยตนเองนั้น พบว่า เกษตรกรจากอำเภอแม่แตงส่วนใหญ่เลือกขายด้วยตนเองเพราะเมื่อขายผลผลิตแล้วได้เงินทันที ร้อยละ 50 รองลงมาคือมีตลาดรองรับที่แน่นอน ได้ราคาดี คิดเป็นร้อยละ 25 และ 15 ตามลำดับ ส่วนอำเภอสันทราย พบว่า เกษตรกรเลือกขายผลผลิตด้วยตนเองเพราะได้ราคาดีและได้รับเงินทันทีเท่าๆ กัน คือร้อยละ 50 และทางด้านอำเภอแม่ออน ส่วนใหญ่ที่เกษตรกรเลือกขายผลผลิตเองเพราะได้รับเงินทันที คิดเป็นร้อยละ 62.96 รองลงมาคือได้ราคาดี และมีตลาดรองรับสินค้าที่แน่นอน ร้อยละ 22.22 และ 14.82 ตามลำดับ ทางด้านของกลุ่มเกษตรกรที่ขายผลผลิตแบบรวมกลุ่มนั้น เหตุผลที่เกษตรกรเลือกขายผลผลิตมีดังนี้ เกษตรกรในอำเภอแม่แตงที่มีเหตุผลที่เลือกขายผลผลิตแบบรวมกลุ่มทั้งหมดคือได้เงินทันที ส่วนในอำเภอสันทรายพบว่า เกษตรกรเลือกขายผลผลิตแบบรวมกลุ่มเพราะได้เงินทันทีเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 90 รองลงมาคือ มีตลาดรองรับสินค้าที่แน่นอน ร้อยละ 10 และทางด้านอำเภอแม่ออน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกขายผลผลิตแบบรวมกลุ่มเพราะได้เงินทันที ร้อยละ 75 รองลงมาคือ ได้ราคาดี และมีตลาดรองรับสินค้าที่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และ 8.33 ตามลำดับ ส่วนปัญหาในการขายผลผลิต พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาในการขายผลผลิต คือ อำเภอแม่แตง อำเภอสันทราย และอำเภอแม่ออน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 69.57 72.22 และ 74.36 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่ประสบปัญหาการขายผลผลิต พบว่า เป็นเกษตรกรอำเภอแม่แตง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ร้อยละ 30.43 เกษตรกรอำเภอสันทราย คิดเป็นร้อยละ 27.78 และเกษตรกรอำเภอแม่ออน ร้อยละ 25.64 และเมื่อเกษตรกรประสบกับปัญหาการขายผลผลิต ส่วนใหญ่จะไม่แก้ปัญหา แต่มีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยที่ประสบปัญหาและหาวิธีแก้ไข โดยเกษตรกรอำเภอแม่แตงจะใช้วิธีนำผลผลิตไปแบ่งปันเพื่อนบ้านและนำผลผลิตที่เหลือไปขายเอง เท่าๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 42.86 ส่วนเกษตรกรอำเภอสันทรายมีวิธีแก้ไขโดยการแบ่งปันเพื่อนบ้านและนำมาใช้เป็นอาหารสัตว์ เท่าๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 40 และเกษตรกรอำเภอแม่ออนมีวิธีแก้ไขโดยนำมาบริโภค ร้อยละ 50 รองลงมาคือแบ่งปันเพื่อนบ้านและเป็นอาหารสัตว์ ร้อยละ 30 และ 20 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.3)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.3 รูปแบบการผลิตและการจำหน่าย และปัญหาการผลิต การจำหน่าย (หน่วย: คน)

รายการ	แม่แตง	สันทราย	แม่ออน
รูปแบบการผลิตผักอินทรีย์			
ผู้ผลิตรายเดียว	6 (26.09)	-	-
ผู้ผลิตในรูปแบบของกลุ่ม	17 (73.91)	18 (100)	39 (100)
การรวมกลุ่มเกษตรอินทรีย์ในชุมชน			
ไม่มีการรวมกลุ่ม	-	-	-
มีการรวมกลุ่ม	23 (100)	18 (100)	39 (100)
ลักษณะการรวมกลุ่มในชุมชน			
การรวมกลุ่มแบบผู้ผลิต	20 (86.96)	11 (61.11)	-
การรวมกลุ่มแบบผู้ผลิตและ	3 (13.04)	7 (38.89)	39 (100)
ผู้จำหน่ายร่วมกัน			
ลักษณะการขายผลผลิต			
ขายผลผลิตด้วยตนเอง	20 (86.96)	8 (44.44)	27 (69.23)
ขายผลผลิตแบบรวมกลุ่ม	3 (13.04)	10 (55.56)	12 (30.77)
เหตุผลที่ขายผลผลิตในลักษณะการขายผลผลิตด้วยตนเอง			
ได้ราคาดี	3 (15.00)	4 (50.00)	6 (22.22)
ได้เงินทันที	10 (50.00)	4 (50.00)	17 (62.96)
ตลาดรองรับสินค้าที่แน่นอน	5 (25)	-	4 (14.82)
อื่นๆ	2 (10)	-	-
เหตุผลที่ขายผลผลิตในลักษณะการขายผลผลิตแบบรวมกลุ่ม			
ได้ราคาดี	-	-	2 (16.67)
ได้เงินทันที	2 (100.00)	9 (90.00)	9 (75.00)
ตลาดรองรับสินค้าที่แน่นอน	-	1 (10.00)	1 (8.33)
ปัญหาในการขายผลผลิต			
ไม่มีปัญหา	16 (69.57)	13 (72.22)	29 (74.36)
มีปัญหา	7 (30.43)	5 (27.78)	10 (25.64)
การแก้ปัญหาในการขายผลผลิต			
บริโภคในครัวเรือน	3 (42.86)	1 (20.00)	5 (50.00)
แบ่งให้เพื่อนบ้าน	3 (42.86)	2 (40.00)	3 (30.00)
ใช้เป็นอาหารสัตว์	1 (14.28)	2 (40.00)	2 (20.00)

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ ใน ( ) คือร้อยละของครัวเรือนเกษตรกร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4.2.4 เกณฑ์การตัดสินใจผลิตผักอินทรีย์

เกณฑ์การตัดสินใจที่เกษตรกรใช้เลือกปลูกผักอินทรีย์ในแต่ละปีการผลิต โดยมีเกณฑ์ให้เลือก ดังนี้ ความเหมาะสมของดินที่ใช้ปลูก ขนาดพื้นที่ ความรู้/ประสบการณ์ของเกษตรกร ปลูกตามเพื่อนบ้าน ราคารับซื้อในท้องถิ่น ความต้องการของตลาด และคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ โดยให้เกษตรกรเลือกเกณฑ์การตัดสินใจเลือกปลูกผักอินทรีย์ เลือกอันดับที่ 1 – 3 พบว่า เกษตรกรในอำเภอแม่แตง มีเกณฑ์การตัดสินใจจากคำแนะนำของเจ้าหน้าที่เป็นอันดับที่ 1 ร้อยละ 56.52 อันดับที่ 2 คือ ขนาดของพื้นที่และความรู้/ประสบการณ์ เท่าๆ กัน ร้อยละ 26.09 และอันดับที่ 3 คือ เลือกปลูกตามเพื่อนบ้าน ร้อยละ 47.83 ส่วนเกษตรกรของอำเภอสันทราย มีเกณฑ์การตัดสินใจเลือกปลูกผักอินทรีย์อันดับที่ 1 คือ มีความรู้/ประสบการณ์ ร้อยละ 61.11 อันดับที่ 2 คือ ราคารับซื้อจากท้องถิ่น ร้อยละ 27.78 และอันดับที่ 3 การปลูกตามเพื่อนบ้าน ร้อยละ 66.67 และด้านเกษตรกรของอำเภอแม่ออนมีเกณฑ์การตัดสินใจเป็นอันดับที่ 1 คือ คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 51.28 อันดับที่ 2 คือ ความรู้/ประสบการณ์ ร้อยละ 38.46 และอันดับที่ 3 คือปลูกตามเพื่อนบ้าน ร้อยละ 48.72 ส่วนผู้ที่มีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกชนิดผักที่ปลูกร่วมกับเกษตรกร พบว่า ส่วนใหญ่ของทั้ง 3 อำเภอ เกษตรกรเองเป็นผู้ตัดสินใจที่จะเลือกผลิตผักแต่ละชนิด โดยคิดเป็นร้อยละ 52.17 61.11 และ 38.46 ตามลำดับ โดยมีผู้ร่วมตัดสินใจอื่นๆ เช่น เพื่อนบ้านและกลุ่มสหกรณ์ รองลงมา ทางด้านการส่งเสริมการผลิต พบว่า เมื่อเกษตรกรได้รับคำแนะนำหรือส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ ต่างเลือกที่จะปลูกผักอินทรีย์ที่ลงทุนปานกลาง ได้ผลตอบแทนมากขึ้น แต่มีความเสี่ยงขาดทุนบ้าง เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 60.87 61.11 และ 64.10 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.4)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.4 ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการทำกิจกรรมการผลิตผักอินทรีย์

รายการ	แม่แตง	สันทราย	แม่ออน
เกณฑ์ที่ใช้เลือกปลูกผักอินทรีย์ (เลือกอันดับ 1 -3) (คน)			
อันดับที่ 1	คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ 13 (56.52)	ความรู้/ประสบการณ์ 11 (61.11)	คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ 20 (51.28)
อันดับที่ 2	ขนาดพื้นที่และความรู้/ประสบการณ์ 6 (26.09)	ราคารับซื้อ 5 (27.78)	ความรู้/ประสบการณ์ 15 (38.46)
อันดับที่ 3	ปลูกตามเพื่อนบ้าน 11 (47.83)	ปลูกตามเพื่อนบ้าน 12 (66.67)	ปลูกตามเพื่อนบ้าน 19 (48.72)
ผู้ร่วมตัดสินใจเลือกชนิดผักที่ปลูก (คน)			
ไม่มี/เลือกด้วยตนเอง	12 (52.17)	11 (61.11)	15 (38.46)
เพื่อนบ้าน	2 (8.70)	7 (38.89)	12 (30.77)
กลุ่มสหกรณ์	3 (13.04)	-	7 (17.95)
อื่นๆ	6 (26.09)	-	5 (12.82)
การส่งเสริมและแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมทางเลือกผลิต (คน)			
เลือกปลูกผักอินทรีย์ที่ลงทุนน้อย มีโอกาสได้ผลตอบแทนแน่นอน แต่ค่อนข้างต่ำ	9 (39.13)	7 (38.89)	14 (35.90)
เลือกปลูกผักอินทรีย์ที่ลงทุนปานกลาง ได้ผลตอบแทนมากขึ้น แต่มีความเสี่ยงขาดทุนบ้าง	14 (60.87)	11 (61.11)	25 (64.10)

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ ใน ( ) คือร้อยละของครัวเรือนเกษตรกร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4.2.5 ทัศนคติในเรื่องเกษตรอินทรีย์

ทางด้านทัศนคติเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในอำเภอแม่แตง พบว่า ทั้งหมดเห็นด้วยกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและอากาศในปัจจุบันที่แย่ลง ส่วนทัศนคติที่ว่าการเกษตรแบบเคมีให้ผลผลิตและคุณภาพดีกว่าการเกษตรแบบอินทรีย์ ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 69.57 ทัศนคติเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นเวลานาน จะทำให้สภาพของดินดีขึ้นนั้น เกษตรกรทั้งหมดไม่เห็นด้วย ส่วนทัศนคติที่ว่าการสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติทั่วไปมีน้อย ทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรของเกษตรกรมีน้อย พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 91.30 และทัศนคติเรื่องรายจ่ายการทำเกษตรแบบเกษตรเคมีน้อยกว่ารายจ่ายการทำเกษตรแบบอินทรีย์ พบว่า ร้อยละ 47.83 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 43.48 เห็นด้วย และร้อยละ 8.70 ไม่เห็นด้วย ทางด้านทัศนคติของสภาพดินในปัจจุบันแย่ลงนั้น ถ้าหันมาทำเกษตรอินทรีย์จะช่วยปรับสภาพดินให้ดีขึ้นนั้น พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 82.61 ส่วนทัศนคติเรื่องการเข้าร่วมฝึกอบรมเกษตรอินทรีย์ทำให้มีความรู้เกษตรอินทรีย์มากขึ้น พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 60.87 ทัศนคติเกี่ยวกับการเกษตรเคมี ทำให้เกิดโรคและแมลงระบาดมากขึ้น เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 69.57 ส่วนทัศนคติที่ว่าควรส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาทำการเกษตรอินทรีย์เพื่อความยั่งยืนนั้น ส่วนใหญ่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 73.91 ด้านทัศนคติเกี่ยวกับการใส่ปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืชเพิ่มขึ้น ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้นนั้น พบว่า ร้อยละ 47.83 มีทัศนคติที่เห็นด้วย และไม่แน่ใจเท่าๆ กัน ส่วนทัศนคติที่ว่าควรจัดกิจกรรมเสริมทักษะอื่นๆ เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ นอกจากการให้ความรู้เพียงอย่างเดียว ส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 78.26 และทัศนคติการทำเกษตรอินทรีย์โดยรวม จะให้ผลเสียมากกว่าผลดี เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่เห็นด้วย (ตารางที่ 4.5)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.5 ทัศนคติในเรื่องเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในอำเภอแม่แตง

	รายการ	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย
1.	ปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและอากาศแย่ลง	-	-	23 (100)
2.	การเกษตรแบบเคมีให้ผลผลิตและคุณภาพดีกว่าการเกษตรแบบอินทรีย์	16 (69.57)	7 (30.43)	-
3.	การใช้ปุ๋ยเคมีเป็นเวลานาน ทำให้สภาพของดินดีขึ้น	23 (100)	-	-
4.	การสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติทั่วไปมีน้อย ทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรของเกษตรกรมีน้อย	1 (4.35)	1 (4.35)	21 (91.30)
5.	รายจ่ายการทำเกษตรแบบเกษตรเคมีน้อยกว่ารายจ่ายการทำเกษตรแบบอินทรีย์	2 (8.70)	11 (47.83)	10 (43.48)
6.	สภาพดินในปัจจุบันแย่ลง ถ้าหันมาทำเกษตรอินทรีย์จะช่วยปรับสภาพดินให้ดีขึ้น	-	4 (17.39)	19 (82.61)
7.	เข้าร่วมฝึกอบรมเกษตรอินทรีย์ ทำให้มีความรู้มากขึ้น	-	9 (39.13)	14 (60.87)
8.	การทำเกษตรเคมี ทำให้โรคและแมลงระบาดมากขึ้น	-	7 (30.43)	16 (69.57)
9.	ควรส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาทำการเกษตรอินทรีย์เพื่อความยั่งยืน	-	6 (26.09)	17 (73.91)
10.	การใส่ปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืชเพิ่มขึ้น ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น	1 (4.35)	11 (47.83)	11 (47.83)
11.	ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมทักษะอื่นๆ เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ นอกจากการให้ความรู้เพียงอย่างเดียว	-	5 (21.74)	18 (78.26)
12.	การทำเกษตรอินทรีย์โดยรวม จะให้ผลเสียมากกว่าผลดี	23 (100)	-	-

ที่มา: จากการวิเคราะห์

หมายเหตุ ใน ( ) คือร้อยละของครัวเรือนเกษตรกร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ส่วนทัศนคติเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในอำเภอสันทราย พบว่า เกษตรกรทั้งหมดเห็นด้วยที่ว่าสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและอากาศแย่ลง ส่วนทัศนคติที่ว่าการเกษตรแบบเคมีให้ผลผลิตและคุณภาพดีกว่าการเกษตรแบบอินทรีย์ เกษตรกรทั้งหมดมีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วย ส่วนทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นเวลานาน จะทำให้สภาพของดินดีขึ้นนั้น ทั้งหมดไม่เห็นด้วย ส่วนทัศนคติในเรื่องการสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติทั่วไปมีน้อย ทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรของเกษตรกรมีน้อย พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเห็นด้วยกับทัศนคติดังกล่าว และทัศนคติเกี่ยวกับรายจ่ายการทำเกษตรแบบเกษตรเคมีน้อยกว่ารายจ่ายการทำเกษตรแบบอินทรีย์ พบว่า ร้อยละ 77.78 เห็นด้วยกับทัศนคตินี้ ทางด้านทัศนคติในเรื่องของสภาพดินในปัจจุบันแย่ลงนั้น ถ้าหันมาทำเกษตรอินทรีย์จะช่วย

ปรับสภาพดินให้ดีขึ้นนั้น พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 55.56 ส่วนทัศนคติเรื่องการเข้าร่วมฝึกอบรมเกษตรอินทรีย์ทำให้มีความรู้เกษตรอินทรีย์มากขึ้น พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับทัศนคตินี้ ร้อยละ 72.22 ด้านทัศนคติเกี่ยวกับการเกษตรเคมี ทำให้เกิดโรคและแมลงระบาดมากขึ้น เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกเห็นด้วย ร้อยละ 77.78 ส่วนทัศนคติในเรื่องที่ควรส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาทำการเกษตรอินทรีย์เพื่อความยั่งยืนนั้น ส่วนใหญ่เลือกเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 66.67 ด้านทัศนคติเกี่ยวกับการใส่ปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืชเพิ่มขึ้น ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้นนั้น พบว่า ร้อยละ 61.11 เลือกเห็นด้วยกับทัศนคติดังกล่าว ส่วนทัศนคติที่ว่าควรจัดกิจกรรมเสริมทักษะอื่นๆ เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ นอกจากการให้ความรู้เพียงอย่างเดียวถูกเลือกทั้งเห็นด้วย และไม่แน่ใจ ร้อยละ 50 เท่าๆ กัน และทัศนคติการทำเกษตรอินทรีย์โดยรวม จะให้ผลเสียมากกว่าผลดี เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่เห็นด้วย (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 ทัศนคติในเรื่องเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในอำเภอสันทราย

	รายการ	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย
1.	ปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและอากาศแย่ลง	-	-	18 (100)
2.	การเกษตรแบบเคมีให้ผลผลิตและคุณภาพดีกว่าการเกษตรแบบอินทรีย์	18 (100)	-	-
3.	การใช้ปุ๋ยเคมีเป็นเวลานาน ทำให้สภาพของดินดีขึ้น	18 (100)	-	-
4.	การสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติทั่วไปมีน้อย ทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรของเกษตรกรมีน้อย	-	-	18 (100)
5.	รายจ่ายการทำเกษตรแบบเกษตรเคมีน้อยกว่ารายจ่ายการทำเกษตรแบบอินทรีย์	-	4 (22.22)	14 (77.78)
6.	สภาพดินในปัจจุบันแย่ลง ถ้าหันมาทำเกษตรอินทรีย์จะช่วยปรับสภาพดินให้ดีขึ้น	-	8 (44.44)	10 (55.56)
7.	เข้าร่วมฝึกอบรมเกษตรอินทรีย์ ทำให้มีความรู้มากขึ้น	-	5 (27.78)	13 (72.22)
8.	การทำเกษตรเคมี ทำให้โรคและแมลงระบาดมากขึ้น	-	4 (22.22)	14 (77.78)
9.	ควรส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาทำการเกษตรอินทรีย์เพื่อความยั่งยืน	-	6 (33.33)	12 (66.67)
10.	การใส่ปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืชเพิ่มขึ้น ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น	-	7 (38.89)	11 (61.11)
11.	ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมทักษะอื่นๆ เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ นอกจากการให้ความรู้เพียงอย่างเดียว	-	9 (50)	9 (50)
12.	การทำเกษตรอินทรีย์โดยรวม จะให้ผลเสียมากกว่าผลดี	18 (100)	-	-

ที่มา: จากการวิเคราะห์

หมายเหตุ ใน ( ) คือร้อยละของครัวเรือนเกษตรกร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ทางด้านทัศนคติเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในอำเภอแม่ออน พบว่า เกษตรกรทั้งหมดเห็นด้วยที่ว่าสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและอากาศแย่ลง ส่วนทัศนคติในเรื่องการเกษตรแบบเคมีให้ผลผลิตและคุณภาพดีกว่าการเกษตรแบบอินทรีย์ เกษตรกรมีทัศนคติไม่เห็นด้วย ร้อยละ 61.54 ส่วนทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นเวลานาน จะทำให้สภาพของดินดีขึ้นนั้น เกษตรกรทั้งหมดไม่เห็นด้วย ส่วนทัศนคติในเรื่องการสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติทั่วไปมีน้อย ทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรของเกษตรกรมีน้อย พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเห็นด้วยกับทัศนคตินี้ และทัศนคติเกี่ยวกับรายจ่ายการทำเกษตรแบบเกษตรเคมีน้อยกว่ารายจ่ายการทำเกษตรแบบอินทรีย์ เกษตรกรเลือกเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 56.41 ทางด้านทัศนคติในเรื่องของสภาพดินในปัจจุบันแย่ลงนั้น ถ้าหันมาทำเกษตรอินทรีย์จะช่วยปรับสภาพดินให้ดีขึ้นนั้น พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 69.23 ส่วนทัศนคติเรื่องการเข้าร่วมฝึกอบรมเกษตรอินทรีย์ทำให้มีความรู้เกษตรอินทรีย์มากขึ้น พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 71.79 ด้านทัศนคติเกี่ยวกับการเกษตรเคมี ทำให้เกิดโรคและแมลงระบาดมากขึ้นนั้น เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกเห็นด้วย ร้อยละ 74.36 ส่วนทัศนคติในเรื่องที่ควรส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาทำการเกษตรอินทรีย์เพื่อความยั่งยืนนั้น ส่วนใหญ่เลือกเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 71.79 ด้านทัศนคติเกี่ยวกับการใส่ปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืชเพิ่มขึ้น ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้นนั้น พบว่า ร้อยละ 64.10 เลือกเห็นด้วยกับทัศนคติดังกล่าว ส่วนทัศนคติที่ว่าควรจัดกิจกรรมเสริมทักษะอื่นๆ เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ นอกจากการให้ความรู้เพียงอย่างเดียวส่วนใหญ่เกษตรกรเลือกเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 64.10 และทัศนคติการทำเกษตรอินทรีย์โดยรวม จะให้ผลเสียมากกว่าผลดี เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่เห็นด้วย (ตารางที่ 4.7)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.7 ทัศนคติในเรื่องเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในอำเภอแม่ออน

	รายการ	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย
1.	ปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและอากาศแย่ลง	-	-	39 (100)
2.	การเกษตรแบบเคมีให้ผลผลิตและคุณภาพดีกว่าการเกษตรแบบอินทรีย์	24 (61.54)	6 (15.38)	9 (23.08)
3.	การใช้ปุ๋ยเคมีเป็นเวลานาน ทำให้สภาพของดินดีขึ้น	39 (100)	-	-
4.	การสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติทั่วไปมีน้อย ทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรของเกษตรกรมีน้อย	-	-	39 (100)
5.	รายจ่ายการทำเกษตรแบบเกษตรเคมีน้อยกว่ารายจ่ายการทำเกษตรแบบอินทรีย์	-	17 (43.59)	22 (56.41)
6.	สภาพดินในปัจจุบันแย่ลง ถ้าหันมาทำเกษตรอินทรีย์จะช่วยปรับสภาพดินให้ดีขึ้น	-	12 (30.77)	27 (69.23)
7.	เข้าร่วมฝึกอบรมเกษตรอินทรีย์ ทำให้มีความรู้มากขึ้น	-	11 (28.21)	28 (71.79)
8.	การทำเกษตรเคมี ทำให้โรคและแมลงระบาดมากขึ้น	-	10 (25.64)	29 (74.36)
9.	ควรส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาทำการเกษตรอินทรีย์เพื่อความยั่งยืน	-	11 (28.21)	28 (71.79)
10.	การใส่ปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืชเพิ่มขึ้น ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น	-	14 (35.90)	25 (64.10)
11.	ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมทักษะอื่นๆ เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ นอกจากการให้ความรู้เพียงอย่างเดียว	-	14 (35.90)	25 (64.10)
12.	การทำเกษตรอินทรีย์โดยรวม จะให้ผลเสียมากกว่าผลดี	39 (100)	-	-

ที่มา: จากการวิเคราะห์

หมายเหตุ ใน ( ) คือร้อยละของครัวเรือนเกษตรกร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4.3 การใช้ประโยชน์ของที่ดินในการผลิตผักอินทรีย์

การใช้ประโยชน์ของที่ดินของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างใน 3 อำเภอ คือ อำเภอแม่แตง อำเภอสันทราย และอำเภอแม่ออน นั้น เกษตรกรสามารถทำการผลิตผักอินทรีย์ได้ตลอดทั้งปี โดยแบ่งฤดูกาลออกเป็น 3 ฤดูกาล คือ ฤดูฝน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม – ตุลาคม ฤดูหนาว ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ และฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนมีนาคม – มิถุนายน มีรายละเอียดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามฤดูการผลิต (ตารางที่ 4.8) ดังนี้

4.3.1 ฤดูฝน

การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรในกลุ่มตัวอย่างที่ทำเกษตรอินทรีย์ในอำเภอแม่แตงใช้ที่ดินในการผลิตผักอินทรีย์ทั้งหมด 81.7 ไร่ โดยแบ่งออกเป็นการผลิตคะน้ามากที่สุด ทางด้านการใช้ประโยชน์ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างของอำเภอสันทรายใช้ที่ดินในการผลิตผักอินทรีย์ทั้งหมด 70.3 ไร่ มีการใช้ประโยชน์ของที่ดินเพื่อการผลิตผักกาดขาวเป็นส่วนใหญ่และการใช้ประโยชน์ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างของอำเภอแม่ออนมีที่ดินในการผลิตทั้งหมด 195.5 ไร่ โดยใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อผลิตคะน้าเป็นส่วนใหญ่

4.3.2 ฤดูหนาว

การผลิตในฤดูหนาว พบว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรในกลุ่มตัวอย่างที่ทำเกษตรอินทรีย์ในอำเภอแม่แตงมีที่ดินในการผลิตผักอินทรีย์ทั้งหมด 54.5 ไร่ โดยใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตคะน้าเป็นส่วนใหญ่ ทางด้านการใช้ประโยชน์ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างของอำเภอสันทราย มีที่ดินในการผลิตผักอินทรีย์ทั้งหมด 51.7 ไร่ มีการใช้ประโยชน์ของที่ดินส่วนใหญ่เพื่อผลิตคะน้า ส่วนการใช้ประโยชน์ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างของอำเภอแม่ออนมีที่ดินในการผลิตทั้งหมด 139.5 ไร่ มีการใช้ประโยชน์จากที่ดินส่วนใหญ่เพื่อผลิตคะน้าเช่นเดียวกับเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในอำเภอสันทราย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4.3.3 ฤดูร้อน

ทางด้านการผลิตในฤดูร้อน พบว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรในกลุ่มตัวอย่างที่ทำเกษตรอินทรีย์ในอำเภอแม่แตงมีที่ดินในการผลิตผักอินทรีย์ทั้งหมด 48.5 ไร่ ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อผลิตคะน้าและกะหล่ำดอกเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการใช้ประโยชน์ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างของอำเภอสันทราย มีที่ดินในการผลิตผักอินทรีย์ทั้งหมด 47.7 ไร่ ใช้ประโยชน์ของที่ดินเพื่อผลิตคะน้าเป็นส่วนใหญ่ ทางด้านการใช้ประโยชน์ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างของอำเภอแม่ออน มีที่ดินในการผลิตทั้งหมด 125 ไร่ ใช้ประโยชน์จากที่ดินเพื่อผลิตกะหล่ำดอกเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 4.8 ขนาดที่ดินที่ใช้ปลูกผักอินทรีย์ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 อำเภอ

ฤดูการผลิต/อำเภอ	อำเภอแม่แตง	อำเภอสันทราย	อำเภอแม่ออน
ฤดูฝน	81.7	54.5	48.5
ฤดูหนาว	70.3	51.7	47.7
ฤดูร้อน	195.5	139.5	125

ที่มา: จากการสำรวจ

4.4 ต้นทุน และผลตอบแทนจากการปลูกผักอินทรีย์

4.4.1 ต้นทุน และผลตอบแทนในฤดูฝนของอำเภอแม่แตง อำเภอสันทราย และอำเภอแม่ออน

จากการวิเคราะห์ต้นทุน และผลตอบแทนของเกษตรกรในกลุ่มตัวอย่างของอำเภอแม่แตง พบว่า ต้นทุนการผลิตเงินสดของพริกมากที่สุด 11,090.48 บาท/ไร่ และคะน้ามีต้นทุนการผลิตเงินสดน้อยที่สุด 5,442.50 บาท/ไร่ ส่วนผลผลิตต่อไร่นั้น พบว่า ผักกาดขาวมีผลผลิตต่อไร่มากที่สุด และมีรายได้สุทธิมากที่สุดเช่นเดียวกันคือ 59,372.34 บาท/ไร่ โดยผักอินทรีย์ที่เกษตรกรได้รับรายได้สุทธิน้อยที่สุดคือ กะหล่ำดอก มีรายได้สุทธิ 29,108.70 บาท/ไร่ (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 ต้นทุนและผลตอบแทนในฤดูฝนของกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในอำเภอแม่แตง

พืช	ต้นทุนการผลิตเงินสด (บาท/ไร่)	ผลผลิต (กิโลกรัม/ไร่)	ราคา (บาท/กิโลกรัม)	รายได้รวม (บาท/ไร่)	รายได้สุทธิ (บาท/ไร่)
พริก	11,090.48	1,613.14	40	64,525.71	53,435.23
บร็อคโคลี่	5,508.65	1,205.31	35	42,185.84	36,677.19
กะหล่ำดอก	8,516.30	1,075.00	35	37,625.00	29,108.70
กะหล่ำปลี	5,646.83	1,765.18	30	52,955.36	47,308.53
ผักกาดขาว	6,271.28	1,875.53	35	65,643.62	59,372.34
มะเขือเทศ	8,399.37	1,443.55	30	43,306.45	34,907.08
ถั่วฝักยาว	9,505.74	1,410.00	35	49,350.00	39,844.26
แตงกวา	5,665.00	1,874.00	30	56,220.00	50,555.00
คะน้า	5,442.50	1,748.25	30	52,447.37	47,004.87

ที่มา : จากการคำนวณ

ส่วนต้นทุนผลตอบแทนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในอำเภอสันทราย พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนการผลิต และผลตอบแทน ดังนี้ พืชที่ใช้ต้นทุนการผลิตเงินสดมากที่สุด คือ ถั่วฝักยาว 9,640 บาท/ไร่ และกะหล่ำดอกใช้ต้นทุนการผลิตเงินสดน้อยที่สุด คือ 4,562.22 บาท/ไร่ ด้านผลผลิตนั้น พบว่า มะเขือเทศมีผลผลิตต่อไร่มากที่สุดคือ 1,800 กิโลกรัม/ไร่ และ กะหล่ำดอกให้ผลผลิตต่อไร่น้อยที่สุดคือ 1,167.80 กิโลกรัม/ไร่ ส่วนรายได้สุทธินั้น พบว่าผักอินทรีย์ที่ให้รายได้สุทธิมากที่สุดคือ ถั่วฝักยาว 52,613.33 บาท/ไร่ ส่วนผักกาดขาวให้รายได้สุทธิน้อยที่สุด 19,802.34 บาท/ไร่ (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 ต้นทุนและผลตอบแทนในฤดูฝนของกลุ่มเกษตรกรอำเภอสันทราย

พืช	ต้นทุนการผลิตเงินสด (บาท/ไร่)	ผลผลิต (กิโลกรัม/ไร่)	ราคา (บาท/กิโลกรัม)	รายได้รวม (บาท/ไร่)	รายได้สุทธิ (บาท/ไร่)
พริก	7,573.89	1,264.50	40	50,580.00	43,006.11
บร็อคโคลี่	6,650.87	1,342.97	32	42,975.00	36,324.13
กะหล่ำดอก	4,562.22	1,167.80	35	40,873.00	36,310.78
กะหล่ำปลี	5,431.16	1,320.65	30	39,619.57	34,188.41
ผักกาดขาว	5,911.95	1,028.57	25	25,714.29	19,802.34
มะเขือเทศ	9,348.33	1,800.00	30	54,000.00	44,651.67
ถั่วฝักยาว	9,640.00	1,556.33	40	62,253.33	52,613.33
แตงกวา	6,797.78	1,506.00	28	42,168.00	35,370.22
คะน้า	6,006.79	1,260.00	28	35,280.00	29,273.21

ที่มา : จากการคำนวณ

ทางด้านต้นทุน และผลตอบแทนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในอำเภอแม่ออน พบว่า ต้นทุนและรายได้สุทธินั้น การปลูกบร็อคโคลี่จะใช้ต้นทุนการผลิตเงินสดมากที่สุดถึง 13,712.80 บาท/ไร่ ส่วนกะหล่ำดอกจะใช้ต้นทุนการผลิตเงินสดน้อยที่สุด 5,089.31 บาท/ไร่ โดยผลผลิตต่อไร่นั้น พบว่า กะหล่ำดอกให้ผลผลิตต่อไร่มากที่สุดคือ 1,574.78 กิโลกรัม/ไร่ และถั่วฝักยาวให้ผลผลิตต่อไร่น้อยที่สุดคือ 1,247.57 กิโลกรัม/ไร่ ส่วนรายได้สุทธินั้น พริกจะให้รายได้สุทธิมากที่สุดถึง 44,288.53 บาท/ไร่ และแตงกวาเป็นผักอินทรีย์ที่ให้รายได้สุทธิน้อยที่สุดคือ 31,696.72 บาท/ไร่ (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 ต้นทุนและผลตอบแทนในฤดูฝนของกลุ่มเกษตรกรอำเภอแม่ออน

พืช	ต้นทุนการผลิตเงินสด (บาท/ไร่)	ผลผลิต (กิโลกรัม/ไร่)	ราคา (บาท/กิโลกรัม)	รายได้รวม (บาท/ไร่)	รายได้สุทธิ (บาท/ไร่)
พริก	8,511.47	1,320.00	40	52,800.00	44,288.53
บร็อคโคลี่	13,712.80	1,548.72	35	54,205.13	40,492.33
กะหล่ำดอก	5,089.31	1,574.78	30	47,243.48	42,154.17
กะหล่ำปลี	5,403.54	1,433.85	30	43,015.38	37,611.84
ผักกาดขาว	5,298.44	1,436.44	30	43,093.33	37,794.89
มะเขือเทศ	6,701.28	1,553.14	30	46,594.29	39,893.01
ถั่วฝักยาว	6,734.71	1,247.57	40	49,902.70	43,167.99
แตงกวา	5,614.65	1,332.55	28	37,311.37	31,696.72
คะน้า	5,342.41	1,335.38	30	40,061.54	34,719.13

ที่มา : จากการคำนวณ

4.4.2 ต้นทุน และผลตอบแทนในฤดูหนาว อำเภอแม่แตง อำเภอสันทราย และอำเภอแม่ออน

ในฤดูหนาว พบว่า ต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในอำเภอแม่แตง มีดังนี้ พริกมีต้นทุนการผลิตเงินสดมากที่สุดคือ 19,408.33 บาท/ไร่ ส่วนแตงกวาจะใช้ต้นทุนการผลิตเงินสดน้อยที่สุดคือ 6,204.44 บาท/ไร่ ทางด้านปริมาณผลผลิตต่อไร่นั้น พบว่า แตงกวาให้ผลผลิตต่อไร่มากที่สุดคือ 1,853 กิโลกรัม/ไร่ และ ถั่วฝักยาวให้ผลผลิตต่อไร่น้อยที่สุดคือ 1,232.73 กิโลกรัม/ไร่ ส่วนทางด้านรายได้สุทธินั้น พบว่า แตงกวาให้รายได้สุทธิมากที่สุดถึง 47,240.56 บาท/ไร่ และมะเขือเทศให้รายได้สุทธิน้อยที่สุดคือ 28,242.78 บาท/ไร่ (ตารางที่ 4.12)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.12 ต้นทุนและผลตอบแทนในฤดูหนาวของกลุ่มเกษตรกรอำเภอแม่แตง

พืช	ต้นทุนการผลิตเงินสด (บาท/ไร่)	ผลผลิต (กิโลกรัม/ไร่)	ราคา (บาท/กิโลกรัม)	รายได้รวม (บาท/ไร่)	รายได้สุทธิ (บาท/ไร่)
พริก	19,408.33	1,447.50	40	57,900.00	38,491.67
บร็อคโคลี่	12,449.56	1,615.00	35	56,525.00	44,075.44
กะหล่ำดอก	14,245.45	1,515.09	40	60,603.64	46,358.19
กะหล่ำปลี	9,034.92	1,532.86	35	53,650.00	44,615.08
ผักกาดขาว	9,069.23	1,345.38	35	47,088.46	38,019.23
มะเขือเทศ	10,415.22	1,288.60	30	38,658.00	28,242.78
ถั่วฝักยาว	10,369.90	1,232.73	35	43,145.45	32,775.55
แตงกวา	12,775.00	1,853.00	30	55,590.00	42,815.00
คะน้า	6,204.44	1,527.00	35	53,445.00	47,240.56

ที่มา : จากการคำนวณ

ทางด้านต้นทุน และรายได้สุทธิของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในอำเภอสันทราย พบว่า มีต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพืช ดังนี้ บร็อคโคลี่ มีต้นทุนการผลิตเงินสดมากที่สุดคือ 22,760.16 บาท/ไร่ และการปลูกคะน้าใช้ต้นทุนการผลิตเงินสดน้อยที่สุดคือ 6,795.13 บาท/ไร่ ส่วนปริมาณผลผลิตผักอินทรีย์ที่ได้ พบว่า ผักกาดขาวให้ผลผลิตมากที่สุดคือ 1,907.50 กิโลกรัม/ไร่ และคะน้าให้ผลผลิตต่อไร่น้อยที่สุดคือ 1,325.56 กิโลกรัม/ไร่ ส่วนด้านรายได้สุทธิ พบว่า พริกให้รายได้สุทธิมากที่สุดคือ 52,305.95 บาท/ไร่ ส่วนแตงกวาให้รายได้สุทธิน้อยที่สุด 30,547.66 บาท/ไร่ (ตารางที่ 4.13)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.13 ต้นทุนและผลตอบแทนในฤดูหนาวของกลุ่มเกษตรกรอำเภอสันทราย

พืช	ต้นทุนการผลิตเงินสด (บาท/ไร่)	ผลผลิต (กิโลกรัม/ไร่)	ราคา (บาท/กิโลกรัม)	รายได้รวม (บาท/ไร่)	รายได้สุทธิ (บาท/ไร่)
พริก	17,934.05	1,756.00	40	70,240.00	52,305.95
บร็อคโคลี่	22,760.16	1,891.43	32	60,525.71	37,765.55
กะหล่ำดอก	13,221.32	1,798.18	40	71,927.27	58,705.95
กะหล่ำปลี	11,855.64	1,503.08	35	52,607.69	40,752.05
ผักกาดขาว	18,327.23	1,907.50	35	66,762.50	48,435.27
มะเขือเทศ	10,767.34	1,790.00	30	53,700.00	42,932.66
ถั่วฝักยาว	11,806.37	1,538.18	40	61,527.27	49,720.90
แตงกวา	15,452.34	1,533.33	30	46,000.00	30,547.66
คะน้า	6,795.13	1,325.56	35	46,394.44	39,599.31

ที่มา : จากการคำนวณ

ส่วนต้นทุน และผลตอบแทนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในอำเภอแม่ออน พบว่า มีต้นทุนและผลตอบแทน ดังนี้ พริกใช้ต้นทุนการผลิตเงินสดมากที่สุด 12,971.11 บาท/ไร่ ส่วนผักกาดขาวใช้ต้นทุนการผลิตเงินสดน้อยที่สุด 6,962.76 บาท/ไร่ ส่วนทางด้านปริมาณผลผลิตต่อไร่นั้น พบว่า บร็อคโคลี่ให้ผลผลิตต่อไร่มากที่สุดคือ 1,584.78 กิโลกรัม/ไร่ และกะหล่ำดอกให้ผลผลิตต่อไร่น้อยที่สุดคือ 1,235.18 กิโลกรัม/ไร่ และด้านของรายได้สุทธิ พบว่า กะหล่ำปลีให้รายได้สุทธิมากที่สุดคือ 47,642.13 บาท/ไร่ และแตงกวาให้รายได้สุทธิน้อยที่สุดคือ 27,806.70 บาท/ไร่ (ตารางที่ 4.14)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.14 ต้นทุนและผลตอบแทนในฤดูหนาวของกลุ่มเกษตรกรอำเภอแม่ออน

พืช	ต้นทุนการผลิตเงินสด (บาท/ไร่)	ผลผลิต (กิโลกรัม/ไร่)	ราคา (บาท/กิโลกรัม)	รายได้รวม (บาท/ไร่)	รายได้สุทธิ (บาท/ไร่)
พริก	12,971.11	1,306.36	40	52,254.55	39,283.44
บร็อคโคลี่	16,950.58	1,584.78	35	55,467.39	38,516.81
กะหล่ำดอก	7,670.42	1,235.18	40	49,407.06	41,736.64
กะหล่ำปลี	7,494.71	1,378.42	40	55,136.84	47,642.13
ผักกาดขาว	6,962.76	1,279.76	40	51,190.24	44,227.48
มะเขือเทศ	12,561.85	1,360.67	30	40,820.00	28,258.15
ถั่วฝักยาว	10,616.28	1,333.85	40	53,353.85	42,737.57
แตงกวา	10,165.02	1,265.72	30	37,971.72	27,806.70
คะน้า	7,225.69	1,419.52	35	49,683.33	42,457.64

ที่มา : จากการคำนวณ

4.4.3 ต้นทุน และผลตอบแทนในฤดูร้อน อำเภอแม่แตง อำเภอสันทราย และอำเภอแม่ออน

การผลิตพืชในฤดูร้อน พบว่า ต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในอำเภอแม่แตง มีดังนี้ เกษตรกรใช้ต้นทุนการผลิตเงินสดในการปลูกพริกมากที่สุดคือ 21,116 บาท/ไร่ และใช้ต้นทุนการผลิตเงินสดเพื่อปลูกคะน้าน้อยที่สุดเท่ากับ 11,188.16 บาท/ไร่ ส่วนปริมาณผลผลิตต่อไร่นั้น พบว่า ถั่วฝักยาวให้ผลผลิตต่อไร่มากที่สุดคือ 1,704 กิโลกรัม/ไร่ ขณะที่คะน้าให้ผลผลิตต่อไร่น้อยที่สุดเท่ากับ 1,311.43 กิโลกรัม/ไร่ ส่วนรายได้สุทธินั้น พบว่า ถั่วฝักยาวให้รายได้สุทธิมากที่สุดเท่ากับ 53,498.58 บาท/ไร่ และพริกให้รายได้สุทธิน้อยที่สุดเท่ากับ 34,426.86 บาท/ไร่ (ตารามที่ 4.15)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.15 ต้นทุนและผลตอบแทนในฤดูร้อนของกลุ่มเกษตรกรอำเภอแม่แตง

พืช	ต้นทุนการผลิตเงินสด (บาท/ไร่)	ผลผลิต (กิโลกรัม/ไร่)	ราคา (บาท/กิโลกรัม)	รายได้รวม (บาท/ไร่)	รายได้สุทธิ (บาท/ไร่)
พริก	21,116.00	1,388.57	40	55,542.86	34,426.86
บร็อคโคลี่	12,080.07	1,469.23	40	58,769.23	46,689.16
กะหล่ำดอก	13,517.52	1,385.71	40	55,428.57	41,911.05
กะหล่ำปลี	15,903.42	1,564.00	35	54,740.00	38,836.58
ผักกาดขาว	15,044.53	1,566.00	35	54,810.00	39,765.47
มะเขือเทศ	15,188.62	1,621.11	35	56,738.89	41,550.27
ถั่วฝักยาว	14,661.42	1,704.00	40	68,160.00	53,498.58
แตงกวา	14,854.53	1,549.00	35	54,215.00	39,360.47
คะน้า	11,188.16	1,311.43	35	45,900.00	34,711.84

ที่มา : จากการคำนวณ

ทางด้านต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในอำเภอสันทรายนั้น มีดังนี้ เกษตรกรใช้ต้นทุนการผลิตเงินสดในการปลูกผักกาดขาวมากที่สุดคือ 16,407.15 บาท/ไร่ และใช้ต้นทุนการผลิตเงินสดของการปลูกบร็อคโคลี่น้อยที่สุดเท่ากับ 8,982.68 บาท/ไร่ ด้านผปริมาณผลผลิตต่อไร่นั้น พบว่า ถั่วฝักยาวให้ผลผลิตต่อไร่มากที่สุดคือ 1,722 กิโลกรัม/ไร่ และมะเขือเทศให้ผลผลิตต่อไร่น้อยที่สุดเท่ากับ 1,011.11 กิโลกรัม/ไร่ ส่วนรายได้สุทธิจากการปลูกผักอินทรีย์นั้น พบว่า เกษตรกรมีรายได้สุทธิจากการปลูกถั่วฝักยาวมากที่สุดเท่ากับ 62,757.62 บาท/ไร่ และมีรายได้สุทธิจากการปลูกมะเขือเทศน้อยที่สุดเท่ากับ 21,485.88 บาท/ไร่ (ตารางที่ 4.16)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.16 ต้นทุนและผลตอบแทนในฤดูร้อนของกลุ่มเกษตรกรอำเภอสันทราย

พืช	ต้นทุนการผลิตเงินสด (บาท/ไร่)	ผลผลิต (กิโลกรัม/ไร่)	ราคา (บาท/กิโลกรัม)	รายได้รวม (บาท/ไร่)	รายได้สุทธิ (บาท/ไร่)
พริก	13,614.49	1,633.33	45	73,500.00	59,885.51
บร็อคโคลี่	8,982.68	1,587.69	45	71,446.15	62,463.47
กะหล่ำดอก	11,816.17	1,596.15	40	63,846.15	52,029.98
กะหล่ำปลี	13,157.71	1,210.00	35	42,350.00	29,192.29
ผักกาดขาว	16,407.15	1,322.00	35	46,270.00	29,862.85
มะเขือเทศ	13,903.01	1,011.11	35	35,388.89	21,485.88
ถั่วฝักยาว	14,732.38	1,722.00	45	77,490.00	62,757.62
แตงกวา	13,361.04	1,262.00	30	37,860.00	24,498.96
คะน้า	9,983.29	1,685.71	35	59,000.00	49,016.71

ที่มา : จากการคำนวณ

ทางด้านต้นทุน และผลตอบแทนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในอำเภอแม่ออน พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างใช้ต้นทุนการผลิตเงินสดในการปลูกแตงกวามากที่สุดคือ 11,304.50 บาท/ไร่ และใช้ต้นทุนการผลิตเงินสดในการปลูกคะน้าน้อยที่สุดเท่ากับ 4,483.71 บาท/ไร่ ทางด้านปริมาณผลผลิตต่อไร่นั้น พบว่า ผักกาดขาวให้ปริมาณผลผลิตต่อไร่มากที่สุดเท่ากับ 1,699 กิโลกรัม/ไร่ และถั่วฝักยาวให้ผลผลิตต่อไร่น้อยที่สุดคือ 1,226.67 กิโลกรัม/ไร่ ส่วนรายได้สุทธิที่ได้จากการปลูก พบว่า รายได้สุทธิจากการปลูกพริกให้รายได้สุทธิมากที่สุดคือ 57,527.24 บาท/ไร่ และมะเขือเทศให้รายได้สุทธิน้อยที่สุดเท่ากับ 38,078.61บาท/ไร่ (ตารางที่ 4.17)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.17 ต้นทุนและผลตอบแทนในฤดูร้อนของกลุ่มเกษตรกรอำเภอแม่ออน

พืช	ต้นทุนการผลิต เงินสด (บาท/ไร่)	ผลผลิต (กิโลกรัม/ไร่)	ราคา (บาท/กิโลกรัม)	รายได้รวม (บาท/ไร่)	รายได้สุทธิ (บาท/ไร่)
พริก	7,606.09	1,447.41	45	65,133.33	57,527.24
บร็อคโคลี่	5,584.22	1,571.18	45	70,702.94	65,118.72
กะหล่ำดอก	6,477.24	1,479.35	40	59,174.19	52,696.95
กะหล่ำปลี	5,961.25	1,260.65	35	44,122.58	38,161.33
ผักกาดขาว	8,273.67	1,699.00	35	59,465.00	51,191.33
มะเขือเทศ	5,671.39	1,250.00	35	43,750.00	38,078.61
ถั่วฝักยาว	7,334.30	1,226.67	45	55,200.00	47,865.70
แตงกวา	11,304.50	1,663.16	30	49,894.74	38,590.24
คะน้า	4,483.71	1,518.75	35	53,156.25	48,672.54

ที่มา : จากการคำนวณ

4.5 ลักษณะการขนส่งผลผลิตของเกษตรกร

เมื่อเกษตรกรผลิตผลผลิตทางการเกษตรและเตรียมเก็บเกี่ยวผลผลิตไปจำหน่ายในที่ต่างๆ ดังนั้น เกษตรกรจะต้องมีต้นทุนเพิ่มขึ้นในด้านการขนส่ง อาทิเช่น ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการขนย้ายผลผลิต รวมทั้งค่าเช่าสถานที่เพื่อจำหน่ายผลผลิตตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาถึงการขนส่งผลผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ที่นำผลผลิตไปจำหน่ายในตลาด 3 รูปแบบ ดังนี้

4.5.1 ตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ในชุมชน

ลักษณะการขนส่งผักอินทรีย์ไปยังตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ในชุมชนของทั้ง 3 อำเภอนั้น จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน มีลักษณะเป็นตลาดหรือตลาดที่จำหน่ายสินค้าทั่วๆ ไป อาทิเช่น เนื้อสัตว์ ผัก และผลไม้หลากหลายชนิด โดยผักที่นำมาขายส่วนใหญ่จะเป็นผักทั้งที่เป็นผักปลอดภัย และผักอินทรีย์ต่างๆ โดยตลาดเกษตรอินทรีย์ในอำเภอแม่แตงนั้น จะมีพ่อค้าแม่ค้านำผลผลิตมาขายทุกๆ วันจันทร์ ตั้งแต่เวลาประมาณบ่ายสองโมงเป็นต้นไป ซึ่งพ่อค้าและแม่ค้าจะเป็นเกษตรกรที่ปลูกผักอินทรีย์ทั้งหมด โดยเก็บมาจากสวนของตนเองใส่ภาชนะบรรจุ เช่น เข่ง หรือตะกร้า และบรรทุก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

รถจักรยานยนต์ที่มีล้อพ่วงด้านข้าง หรือรถปิกอัพนำมาขายยังตลาด ซึ่งระยะทางจากสวนมายังตลาดเกษตรอินทรีย์นั้น ซึ่งมีระยะทางเฉลี่ยประมาณ 3 – 5 กิโลเมตร และการบรรทุกผักเพื่อมาขายยังตลาดนั้น เกษตรกรจะบรรทุกผักจากสวนของตนเองมาขายโดยผักที่บรรทุกมานั้นจะบรรทุกมาในลักษณะการรวมผักและผลไม้หลายๆ ชนิดที่เกษตรกรแต่ละคนนั้นปลูกมาในครั้งเดียวกัน โดยปริมาณผลผลิตผักอินทรีย์ที่เกษตรกรนำมาขาย เกษตรกรจะพิจารณาจากผลผลิตโตเต็มที่สามารถนำมาขายได้ และจะเก็บบางส่วนเพื่อนำไปบริโภคในครัวเรือน ซึ่งปริมาณที่เก็บมาขายในแต่ละวันก็จะไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่โตและพร้อมเก็บเกี่ยว ส่วนตลาดเกษตรอินทรีย์ในอำเภอสันทรายนั้น พบว่ามีอยู่หลายที่ เช่น ตลาดในโรงพยาบาลสันทราย และตลาดในชุมชนสันทราย เป็นต้น โดยจะมีพ่อค้าและแม่ค้ามาจำหน่ายทุกๆ เช้า ตั้งแต่เวลา 05.00 – 07.30 น. ซึ่งพ่อค้าและแม่ค้า จะเป็นเกษตรกรภายในอำเภอจะเก็บเกี่ยวผลผลิตในตอนเช้าเพื่อนำมาจำหน่ายยังตลาด โดยลักษณะการขนส่งจะเริ่มจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตไว้ก่อน จากนั้นจึงทำความสะอาดผลผลิตที่เปื้อนดินโคลน แล้วบรรจุในเข่ง หรือตะกร้าที่มีอยู่แล้วจึงบรรทุกด้วยรถปิกอัพเพื่อนำมาจำหน่ายยังตลาดเกษตรอินทรีย์ดังกล่าว โดยเกษตรกรแต่ละรายจะมีระยะทางในการขนส่งของแต่ละคนไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับสถานที่ตั้งของสวนและตลาด หลังจากนั้นเกษตรกรจึงนำผลผลิตไปจำหน่ายยังตลาด ซึ่งมีระยะทางเฉลี่ยจากบ้าน/สวน มายังตลาดโดยเฉลี่ย 5 – 8 กิโลเมตร เช่นเดียวกับเกษตรกรในอำเภอแม่ออนที่จะนำผักอินทรีย์ไปขายในตลาดชุมชน โดยมีระยะทางจากสวนถึงตลาดไม่ไกลนัก มีระยะทางโดยเฉลี่ย 3 - 4 กิโลเมตร โดยผลผลิตในแต่ละวันของเกษตรกรจะไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับผักอินทรีย์แต่ละชนิดที่สามารถเก็บเกี่ยวมาขายได้

4.5.2 ตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ในเมือง

ตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ในเมืองจะแตกต่างจากตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ในชุมชนคือ จำนวนพ่อค้าและแม่ค้า ที่นำผลผลิตทางการเกษตรมาจำหน่าย รวมถึงสถานที่จำหน่าย (ตลาด) มีความห่างไกลจากแหล่งผลิต ดังนั้น เกษตรกรจึงต้องคำนวณถึงต้นทุนด้านค่าขนส่งที่สูงขึ้นตามมา เพื่อความประหยัดในเรื่องของต้นทุนค่าขนส่ง เกษตรกรจึงมีการจัดการในเรื่องของต้นทุนค่าขนส่งนี้ ซึ่งระยะทางของแหล่งผลิตก็จะแตกต่างกันออกไป ดังนี้ ระยะทางระหว่างอำเภอแม่แตงถึงตลาดประมาณ 40 กิโลเมตร ระยะทางระหว่างอำเภอสันทรายถึงตลาดประมาณ 30 กิโลเมตร และระยะทางจากอำเภอแม่ออนถึงตลาดประมาณ 80 กิโลเมตร ทำให้ต้นทุนค่าขนส่งผักอินทรีย์ในแต่ละอำเภอแตกต่างกัน ส่วนทางด้านการจัดการการขนส่งนั้น มีลักษณะคล้ายกัน นั่นคือ การรวมกลุ่มในการบรรทุกผักอินทรีย์มาขายในตลาด และมีเกษตรกรบางรายที่ใช้รถกระบะส่วนตัวบรรทุกผักมาขาย นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรบางรายที่มีการจัดการในส่วนของต้นทุนการขนส่งโดยจ้างรถโดยสารประจำทางคอยรับส่ง ซึ่งค่าใช้จ่ายในส่วนของการจ้างนี้ ประกอบไปด้วย ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงไป-กลับ และค่าจ้างคนขับรถ รวมถึงค่าเข่งที่ที่บรรทุกผักมา โดยคิดในอัตราเข่งละ 20 บาท และตะกร้าละ 30 บาท

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ซึ่งราคาจะขึ้นอยู่กับจำนวนเข่ง/ตะกร้าที่บรรทุกมาของเกษตรกรแต่ละราย นอกจากนี้ในส่วนของเกษตรกรที่รวมกลุ่มกัน และจ้างรถของสหกรณ์การเกษตร เช่น เกษตรกรของอำเภอแม่ออน ซึ่งจะคิดราคาจ่ายเป็นจำนวนเข่งและตะกร้าที่บรรทุกมา คิดราคาเข่งใบละ 25 บาท และราคาตะกร้าละ 80 บาท โดยไม่ได้กำหนดน้ำหนักของเข่งหรือตะกร้า นอกจากนี้ยังคิดราคาในส่วนของการจ้างคนขับรถ โดยจะคิดเป็นวันวันละ 250 บาท แต่ไม่ได้คิดราคาผู้โดยสาร หรือในเกษตรกรบางรายที่จ้างรถโดยสารประจำทางมา ก็จะคิดราคาการบรรทุกผักอินทรีย์ในลักษณะนี้เช่นเดียวกับการขนส่งข้างต้น แต่จะแตกต่างกันในในส่วนของผู้โดยสารที่คิดเป็นราคาเหมาครั้งละ 600 บาท รวมค่าจ้างคนขับรถและค่าน้ำมันเชื้อเพลิงแล้ว นอกจากนี้ในส่วนของเกษตรกรที่นำรถบรรทุกผักอินทรีย์มาขายเอง โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรจะจ่ายค่าน้ำมันเชื้อเพลิงประมาณ 200 – 300 บาท/สัปดาห์

4.5.3 ศูนย์รวบรวมและจำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์

เป็นการรวบรวมผลผลิตมาจากเกษตรกรที่ส่วนใหญ่ทำการผลิตเกษตรอินทรีย์ ตั้งอยู่ในอำเภอสันทราย ซึ่งเกษตรกรจะบรรทุกผลผลิตที่บรรจุในเข่ง/ตะกร้ามายังศูนย์รวบรวมฯ และนำผลผลิตแต่ละชนิดนั้นมาชั่งน้ำหนักเพื่อให้ทราบถึงปริมาณผลผลิตแต่ละชนิดที่นำมาส่งศูนย์รวบรวมฯ ในแต่ละครั้ง เจ้าหน้าที่จะทำการจดบันทึกไว้ว่าเกษตรกรแต่ละคนนำผลผลิตชนิดใดมาบ้าง ปริมาณเท่าใด จากนั้นจึงคำนวณราคาและจ่ายเงินให้แก่เกษตรกร โดยราคาที่ได้จะมีการกำหนดราคาที่เป็นธรรมแก่เกษตรกรและผู้บริโภค เกษตรกรจะเป็นผู้กำหนดราคา ซึ่งจะดูจากการคำนวณต้นทุนการผลิต และยึดหลักความยากง่ายในการผลิต โดยแต่ละครั้งที่เกษตรกรบรรทุกผลผลิตมายังศูนย์รวบรวมฯ เมื่อผลผลิตที่บรรทุกมานั้นมีมากเกินไป เจ้าหน้าที่จึงต้องมีการกำหนดปริมาณผลผลิตนั้น ดังนั้น ในแต่ละปีต้องมีการกำหนดผลผลิตที่จะส่งมายังศูนย์รวบรวมฯ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับแนวโน้มการปลูกผักอินทรีย์ในแต่ละปีที่คาดว่าจะมีผลผลิตออกสู่ตลาดมากน้อยเพียงใด และกำหนดผลผลิตที่จะส่งให้กับศูนย์รวบรวมฯ ได้ ส่วนการขนส่งจะคล้ายกับการขนส่งผลผลิตไปยังตลาดในเมืองที่ใช้รถกระบะขนไปยังศูนย์รวบรวมฯ ส่วนค่าใช้จ่ายอื่นๆ ส่วนใหญ่จะเป็นค่าน้ำมันเชื้อเพลิงในการขนส่งผักอินทรีย์ประมาณ 200 – 300 บาท/สัปดาห์ โดยจะส่ง 2 – 3 ครั้ง/สัปดาห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4.6 ต้นทุนการขนส่ง

4.6.1 ต้นทุนการขนส่งผักอินทรีย์ในฤดูฝน

จากการวิเคราะห์ต้นทุนค่าขนส่งของเกษตรกรทั้ง 3 อำเภอ ในฤดูฝน พบว่า อำเภอแม่แตงมีค่าขนส่งของถั่วฝักยาวสูงที่สุดคือ 2.02 บาท/กิโลกรัม และค่าขนส่งของกะหล่ำปลีน้อยที่สุดที่ 1.06 บาท/กิโลกรัม ส่วนอำเภอสันทราย พบว่าค่าขนส่งของกะหล่ำปลีและคะน้ามากที่สุดที่ 1.94 บาท/กิโลกรัม และบร็อคโคลี่มีค่าขนส่งน้อยที่สุด 1.23 บาท/กิโลกรัม ส่วนอำเภอแม่ออน พบว่า ถั่วฝักยาวมีค่าขนส่งสูงที่สุด 1.57 บาท/กิโลกรัม และแตงกวามีค่าขนส่งน้อยที่สุด 0.85 บาท/กิโลกรัม (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18 ต้นทุนการขนส่งผักอินทรีย์ในตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ในชุมชน (ตลาดที่ 1)

พืช	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอแม่แตง (บาท/กิโลกรัม)	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอสันทราย (บาท/กิโลกรัม)	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอแม่ออน (บาท/กิโลกรัม)
พริก	1.86	1.35	1.50
บร็อคโคลี่	1.87	1.23	1.46
กะหล่ำดอก	1.55	1.67	0.98
กะหล่ำปลี	1.06	1.94	1.26
ผักกาดขาว	1.44	1.73	1.36
มะเขือเทศ	1.86	1.85	1.43
ถั่วฝักยาว	2.02	1.64	1.57
แตงกวา	1.39	1.65	0.85
คะน้า	1.28	1.94	1.11

ที่มา: จากการวิเคราะห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ทางด้านการขนส่งผักอินทรีย์ไปยังตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ในเมือง พบว่า ค่าขนส่งผักอินทรีย์ของอำเภอแม่แตงนั้น กะหล่ำดอกมีค่าขนส่งมากที่สุดถึง 2.26 บาท/กิโลกรัม ในขณะที่กะหล่ำปลีมีค่าขนส่งน้อยที่สุด 1.08 บาท/กิโลกรัม ส่วนค่าขนส่งผักอินทรีย์ของอำเภอสันทราย พบว่า พริกมีค่าขนส่งมากที่สุด 2.48 บาท/กิโลกรัม และกะหล่ำปลีมีค่าขนส่งน้อยที่สุด 1.76 บาท/กิโลกรัม ทางด้านอำเภอแม่ออน พบว่าผักกาดขาวมีค่าขนส่งที่มากที่สุดเท่ากับ 1.61 บาท/กิโลกรัม และกะหล่ำปลีมีต้นทุนค่าขนส่ง 0.95 บาท/กิโลกรัม ซึ่งเป็นค่าขนส่งที่น้อยที่สุด (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19 ต้นทุนการขนส่งผักอินทรีย์ในตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ในเมือง (ตลาดที่ 2)

พืช	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอแม่แตง (บาท/กิโลกรัม)	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอสันทราย (บาท/กิโลกรัม)	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอแม่ออน (บาท/กิโลกรัม)
พริก	1.45	2.48	1.14
บร็อคโคลี่	1.47	2.21	1.31
กะหล่ำดอก	2.26	1.91	1.09
กะหล่ำปลี	1.08	1.76	0.95
ผักกาดขาว	1.27	1.95	1.61
มะเขือเทศ	2.09	2.08	1.45
ถั่วฝักยาว	1.92	2.01	1.57
แตงกวา	1.17	1.95	1.17
คะน้า	1.42	1.83	1.43

ที่มา: จากการวิเคราะห์

ด้านต้นทุนค่าขนส่งผักอินทรีย์ไปยังศูนย์รวบรวมและจำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์ พบว่าต้นทุนค่าขนส่งถั่วฝักยาวของอำเภอแม่แตงมากที่สุดเท่ากับ 2.31 บาท/กิโลกรัม และกะหล่ำปลีมีต้นทุนค่าขนส่งน้อยที่สุด 1.07 บาท/กิโลกรัม ส่วนอำเภอสันทราย พบว่าต้นทุนค่าขนส่งที่มากที่สุดคือถั่วฝักยาว 2.31 บาท/กิโลกรัม และกะหล่ำปลีมีต้นทุนค่าขนส่งน้อยที่สุดเท่ากับ 1.74 บาท/กิโลกรัม ส่วนอำเภอแม่ออน พบว่าพริกมีต้นทุนค่าขนส่งมากที่สุด 1.59 บาท/กิโลกรัม และกะหล่ำดอกมีต้นทุนค่าขนส่งน้อยที่สุด 0.94 บาท/กิโลกรัม (ตารางที่ 4.20)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.20 ต้นทุนการขนส่งผักอินทรีย์ไปศูนย์รวบรวมจำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์ (ตลาดที่ 3)

พืช	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอแม่แตง (บาท/กิโลกรัม)	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอสันทราย (บาท/กิโลกรัม)	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอแม่ออน (บาท/กิโลกรัม)
พริก	1.33	1.92	1.59
บร็อคโคลี่	1.63	2.07	1.15
กะหล่ำดอก	2.01	1.89	0.94
กะหล่ำปลี	1.07	1.74	0.96
ผักกาดขาว	1.26	1.93	1.07
มะเขือเทศ	1.94	2.20	1.17
ถั่วฝักยาว	2.31	2.31	1.42
แตงกวา	1.19	2.03	1.07
คะน้า	1.28	2.12	1.01

ที่มา: จากการวิเคราะห์

4.6.2 ต้นทุนการขนส่งผักอินทรีย์ในฤดูหนาว

ต้นทุนค่าขนส่งของเกษตรกรทั้ง 3 อำเภอของการผลิตในฤดูหนาว พบว่าอำเภอแม่แตงมีค่าขนส่งของกะหล่ำดอกสูงที่สุดเท่ากับ 1.84 บาท/กิโลกรัม และค่าขนส่งน้อยของพริกน้อยที่สุดคือ 1.32 บาท/กิโลกรัม ส่วนอำเภอสันทราย พบว่ากะหล่ำดอกมีค่าขนส่งมากที่สุด 2.03 บาท/กิโลกรัม และคะน้ามีค่าขนส่งน้อยที่สุด 1.29 บาท/กิโลกรัม ทางด้านอำเภอแม่ออน พบว่า ถั่วฝักยาวมีค่าขนส่งสูงที่สุด 2.10 บาท/กิโลกรัม และคะน้ามีค่าขนส่งน้อยที่สุด 1.30 บาท/กิโลกรัม (ตารางที่ 4.21)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.21 ต้นทุนการขนส่งผักอินทรีย์ในตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ในชุมชน (ตลาดที่ 1)

พืช	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอแม่แตง (บาท/กิโลกรัม)	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอสันทราย (บาท/กิโลกรัม)	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอแม่ออน (บาท/กิโลกรัม)
พริก	1.32	1.92	1.88
บร็อคโคลี่	1.50	1.60	2.05
กะหล่ำดอก	1.84	2.03	1.68
กะหล่ำปลี	1.34	1.73	1.79
ผักกาดขาว	1.39	1.74	1.68
มะเขือเทศ	1.55	1.86	1.97
ถั่วฝักยาว	1.53	1.81	2.10
แตงกวา	1.74	1.37	1.57
คะน้า	1.67	1.29	1.30

ที่มา: จากการวิเคราะห์

ทางด้านการขนส่งผักอินทรีย์ไปยังตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ในเมือง พบว่า ค่าขนส่งของอำเภอแม่แตงนั้น มะเขือเทศมีค่าขนส่งมากที่สุดถึง 2.52 บาท/กิโลกรัม ในขณะที่คะน้ามีค่าขนส่ง 1.85 บาท/กิโลกรัม เป็นค่าขนส่งที่น้อยที่สุด ส่วนค่าขนส่งจากอำเภอสันทราย พบว่า พริกมีค่าขนส่งมากที่สุด 2.35 บาท/กิโลกรัม และกะหล่ำดอกมีค่าขนส่งน้อยที่สุด 1.73 บาท/กิโลกรัม ทางด้านอำเภอแม่ออน พบว่าค่าขนส่งที่มากที่สุดคือบร็อคโคลี่เท่ากับ 2.72 บาท/กิโลกรัม และกะหล่ำปลีมีต้นทุนค่าขนส่ง 1.36 บาท/กิโลกรัม ซึ่งเป็นค่าขนส่งที่น้อยที่สุด (ตารางที่ 4.22)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.22 ต้นทุนการขนส่งผักอินทรีย์ในตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ในเมือง (ตลาดที่ 2)

พืช	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอแม่แตง (บาท/กิโลกรัม)	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอสันทราย (บาท/กิโลกรัม)	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอแม่ออน (บาท/กิโลกรัม)
พริก	1.96	2.35	2.64
บร็อคโคลี่	2.47	2.11	2.72
กะหล่ำดอก	2.38	1.73	1.88
กะหล่ำปลี	1.99	2.19	1.36
ผักกาดขาว	2.28	2.29	1.98
มะเขือเทศ	2.52	2.09	2.42
ถั่วฝักยาว	2.40	2.22	2.10
แตงกวา	1.98	2.23	2.17
คะน้า	1.85	1.74	1.66

ที่มา: จากการวิเคราะห์

ด้านต้นทุนค่าขนส่งผักอินทรีย์ไปยังศูนย์รวบรวมและจำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์ พบว่า อำเภอแม่แตง มีต้นทุนค่าขนส่งของพริกมากที่สุด 2.21 บาท/กิโลกรัม และคะน้ามีต้นทุนค่าขนส่งน้อยที่สุด 1.66 บาท/กิโลกรัม ส่วนอำเภอสันทราย พบว่า ต้นทุนค่าขนส่งที่มากที่สุดคือกะหล่ำปลี เท่ากับ 2.17 บาท/กิโลกรัม และพริกมีต้นทุนค่าขนส่งน้อยที่สุด 1.54 บาท/กิโลกรัม ทางด้านอำเภอแม่ออน พบว่า แตงกวามีต้นทุนค่าขนส่งมากที่สุด 1.97 บาท/กิโลกรัม โดยคะน้ามีต้นทุนค่าขนส่งน้อยที่สุด เท่ากับ 1.18 บาท/กิโลกรัม (ตารางที่ 4.23)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.23 ต้นทุนการขนส่งผักอินทรีย์ไปศูนย์รวบรวมจำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์ (ตลาดที่ 3)

พืช	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอแม่แตง (บาท/กิโลกรัม)	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอสันทราย (บาท/กิโลกรัม)	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอแม่ออน (บาท/กิโลกรัม)
พริก	2.21	1.54	1.86
บร็อคโคลี่	2.20	2.01	1.90
กะหล่ำดอก	2.11	1.71	1.62
กะหล่ำปลี	1.77	2.17	1.36
ผักกาดขาว	2.03	2.04	1.32
มะเขือเทศ	2.00	1.97	1.95
ถั่วฝักยาว	1.89	2.03	1.89
แตงกวา	2.01	2.11	1.97
คะน้า	1.66	2.01	1.18

ที่มา: จากการวิเคราะห์

4.6.3 ต้นทุนการขนส่งผักอินทรีย์ในฤดูร้อน

ต้นทุนค่าขนส่งของเกษตรกรทั้ง 3 อำเภอของการผลิตในฤดูร้อน พบว่าอำเภอแม่แตงมีค่าขนส่งของผักกาดขาวสูงที่สุดถึง 1.95 บาท/กิโลกรัม และค่าขนส่งน้อยของแตงกวาน้อยที่สุดเท่ากับ 1.25 บาท/กิโลกรัม ส่วนอำเภอสันทรายพบว่ากะหล่ำปลีมีค่าขนส่งมากที่สุด 1.67 บาท/กิโลกรัม และค่าขนส่งของผักกาดขาวมีค่าน้อยที่สุด 1.07 บาท/กิโลกรัม ทางด้านอำเภอแม่ออน พบว่าแตงกวามีค่าขนส่งมากที่สุดเท่ากับ 1.28 บาท/กิโลกรัม และพริกมีค่าขนส่งน้อยที่สุด 0.69 บาท/กิโลกรัม (ตารางที่ 4.24)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.24 ต้นทุนการขนส่งผักอินทรีย์ในตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ในชุมชน (ตลาดที่ 1)

พืช	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอแม่แตง (บาท/กิโลกรัม)	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอสันทราย (บาท/กิโลกรัม)	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอแม่ออน (บาท/กิโลกรัม)
พริก	1.48	1.18	0.69
บร็อคโคลี่	1.30	1.27	0.74
กะหล่ำดอก	1.54	1.16	0.80
กะหล่ำปลี	1.40	1.67	0.97
ผักกาดขาว	1.95	1.07	0.78
มะเขือเทศ	1.32	1.56	0.93
ถั่วฝักยาว	1.48	1.46	1.26
แตงกวา	1.25	1.19	1.28
คะน้า	1.92	1.50	0.94

ที่มา: จากการวิเคราะห์

ทางด้านการขนส่งผักอินทรีย์ไปยังตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ในเมือง พบว่าค่าขนส่งผักอินทรีย์ของอำเภอแม่แตงนั้น กะหล่ำปลีมีค่าขนส่งมากที่สุดเท่ากับ 2.54 บาท/กิโลกรัม ในขณะที่คะน้ามีค่าขนส่งเพียง 1.81 บาท/กิโลกรัม ส่วนค่าขนส่งผักอินทรีย์จากอำเภอสันทราย พบว่ากะหล่ำปลีมีค่าขนส่งมากที่สุดเท่ากับ 2.41 บาท/กิโลกรัม และพริกมีค่าขนส่งน้อยที่สุดเท่ากับ 1.55 บาท/กิโลกรัม ทางด้านการขนส่งผักอินทรีย์ของอำเภอแม่ออน พบว่าค่าขนส่งที่มากที่สุดคือแตงกวา 2.36 บาท/กิโลกรัม และบร็อคโคลี่มีต้นทุนค่าขนส่งน้อยที่สุดเท่ากับ 1.27 บาท/กิโลกรัม (ตารางที่ 4.25)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.25 ต้นทุนการขนส่งผักอินทรีย์ในตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ในเมือง (ตลาดที่ 2)

พืช	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอแม่แตง (บาท/กิโลกรัม)	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอสันทราย (บาท/กิโลกรัม)	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอแม่ออน (บาท/กิโลกรัม)
พริก	1.91	1.55	1.40
บร็อคโคลี่	2.08	1.98	1.27
กะหล่ำดอก	2.07	2.03	1.53
กะหล่ำปลี	2.54	2.41	1.79
ผักกาดขาว	2.13	2.27	1.72
มะเขือเทศ	2.15	2.31	1.46
ถั่วฝักยาว	1.90	1.62	1.95
แตงกวา	2.24	2.00	2.36
คะน้า	1.81	1.79	1.51

ที่มา: จากการวิเคราะห์

ด้านต้นทุนค่าขนส่งผักอินทรีย์ไปยังศูนย์รวบรวมและจำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์ พบว่าการขนส่งผักอินทรีย์จากอำเภอแม่แตง มีต้นทุนค่าขนส่งของผักกาดขาวมากที่สุดเท่ากับ 2.55 บาท/กิโลกรัม และบร็อคโคลี่มีต้นทุนค่าขนส่งน้อยที่สุดเท่ากับ 1.99 บาท/กิโลกรัม ส่วนต้นทุนค่าขนส่งจากอำเภอสันทราย พบว่ามะเขือเทศมีต้นทุนค่าขนส่งที่มากที่สุดเท่ากับ 2.36 บาท/กิโลกรัม และบร็อคโคลี่มีต้นทุนค่าขนส่งน้อยที่สุดเท่ากับ 1.26 บาท/กิโลกรัม ทางด้านการขนส่งผักอินทรีย์ของอำเภอแม่ออน พบว่าถั่วฝักยาวมีต้นทุนค่าขนส่งมากที่สุดเท่ากับ 1.89 บาท/กิโลกรัม โดยที่บร็อคโคลี่มีต้นทุนค่าขนส่งน้อยที่สุดเท่ากับ 0.82 บาท/กิโลกรัม (ตารางที่ 4.26)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.26 ต้นทุนการขนส่งผักอินทรีย์ไปศูนย์รวบรวมจำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์ (ตลาดที่ 3)

พืช	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอแม่แตง (บาท/กิโลกรัม)	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอสันทราย (บาท/กิโลกรัม)	ต้นทุนค่าขนส่งอำเภอแม่ออน (บาท/กิโลกรัม)
พริก	2.18	1.72	1.21
บร็อคโคลี่	1.99	1.26	0.82
กะหล่ำดอก	2.23	1.94	1.19
กะหล่ำปลี	2.23	2.15	1.46
ผักกาดขาว	2.55	2.18	1.63
มะเขือเทศ	2.07	2.36	1.43
ถั่วฝักยาว	2.03	2.19	1.89
แตงกวา	2.02	2.27	1.61
คะน้า	2.29	2.08	1.01

ที่มา: จากการวิเคราะห์

จากที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการวิเคราะห์ถึงสภาพทั่วไปทางกายภาพของพื้นที่ทำการศึกษา ข้อมูลทางด้านครัวเรือน และแรงงานของเกษตรกรในกลุ่มตัวอย่าง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ รวมถึงทัศนคติที่มีต่อเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ยังได้วิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน ลักษณะการขนส่งผลผลิต รูปแบบของตลาดเกษตรอินทรีย์ และต้นทุนค่าขนส่งของเกษตรกรในกลุ่มตัวอย่างในการผลิตผักอินทรีย์ เพื่อนำผลวิเคราะห์ที่ได้มาวิเคราะห์ในแผนการผลิตที่เหมาะสมในบทต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved